

**Wymagania na poszczególne oceny szkolne według
treści nauczania geografii w klasie II gimnazjum**

Treści nauczania dotyczące geografii Polski i jej sąsiadów opracowano na podstawie programu nauczania „Ziemia i ludzie” wydawnictwa SOP Oświatowiec Toruń 2009.

I. Położenie i środowisko przyrodnicze Polski

1. Położenie Polski w Europie
2. Podział administracyjny Polski
3. Najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski
4. Klimat Polski
5. Zasoby naturalne Polski i własnego regionu

II. Ludność i gospodarka Polski

1. Ludność Polski
2. Rolnictwo – I sektor gospodarki narodowej
3. Przemysł – II sektor gospodarki narodowej
4. Usługi – III sektor gospodarki narodowej
5. Ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce

III. Regiony geograficzne Polski

1. Region w którym mieszkam
2. Niziny Polski
3. Wyżyny Polski
4. Kotliny Podkarpackie
5. Polskie góry
6. Morze Bałtyckie
7. Walory turystyczne wybranego regionu geograficznego – Kotlina Warszawska
8. Podróż wzdłuż wybranej trasy po Pojezierzu Olsztyńskim

IV. Sąsiedzi Polski

1. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego państw sąsiadujących z Polską
 2. Niemcy
 3. Czechy i Słowacja
 4. Ukraina
 5. Białoruś i Litwa
 6. Rosja
 7. Ludność i gospodarka Polski na tle państw sąsiadujących
- Określenie „Uczeń prawidłowo stosuje terminy”, zawarte w Przedmiotowym Systemie Oceniania odnosi się do terminów niezbędnych do zrealizowania celów lekcji, wprowadzanych na danej lekcji lub na lekcjach poprzednich.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń wykazujący się pełną wiedzą i umiejętnościami wynikającymi z programu nauczania, ponadto biorący udział w konkursach i olimpiadach geograficznych o zasięgu wojewódzkim, okręgowym lub ogólnopolskim.

Dział programu/
treści nauczania

Wymagania: **dostateczny**

dobry

bardzo dobry

Uczeń:

dopuszczający

Uczeń:

Uczeń:

Uczeń:

I. POŁOŻENIE I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI

1. Położenie Polski w Europie	- omawia położenie geograficzne Polski w Europie - wskazuje na mapie Europy obszar Polski - przedstawia korzyści wynikające z położenia Polski w Europie	- odczytuje z mapy współrzędne geograficzne Polski - potrafi odczytać z mapy stref czasowych różnicę czasu strefowego i urzędowego Polski i innych krajów Europy - wykazuje na wybranych przykładach związek między położeniem geograficznym Polski a cechami środowiska przyrodniczego naszego Kraju	- prawidłowo stosuje termin: <i>czas strefowy</i> - wyjaśnia różnicę czasu między Polską a innymi krajami Europy - przedstawia znaczenie położenia Polski na granicy Unii Europejskiej - wyjaśnia związki między położeniem geograficznym Polski a cechami środowiska przyrodniczego naszego kraju	- wyjaśnia różnicę długości trwania dnia w Polsce w zależności od szerokości geograficznej miejscowości - przedstawia praktyczne znaczenie dla Polski istnienia strefy wód terytorialnych i ekonomicznych
2. Podział administracyjny Polski	wskazuje na mapie województwa Polski i wymienia ich stolice	- odczytuje i analizuje dane statystyczne GUS dotyczące poszczególnych Województw - wyjaśnia na czym polega trójstopniowy podział administracyjny kraju	- prawidłowo stosuje terminy: <i>administracja, władza samorządowa</i> - rozpoznaje na mapie konturowej województwa i ich stolice - wykazuje znaczenie dobrego gospodarowania regionem przez władze samorządowe	- wykazuje potrzebę uczestniczenia w wyborach władz samorządowych - potrafi skierować odpowiednio sprawy do załatwienia w urzędzie wojewódzkim, urzędzie powiatowym, urzędzie gminy, urzędzie miasta

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
3. Najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>era, okres geologiczny, minerał, skała, góry fałdowe, góry zrębowe, góry wulkaniczne, epoka lodowcowa</i> ▪ odczytuje podział dziejów Ziemi z tablicy stratygraficznej ▪ wykazuje zaciekawienie przeszłością geologiczną ▪ omawia na podstawie schematu podział skał na magmowe, osadowe i metamorficzne ▪ odczytuje z tabeli nazwy głównych skał występujących w Polsce ▪ wymienia skały użyteczne powstałe w czasie zalewów morza (sól, wapienie) ▪ przedstawia rolę węgla kamiennego w gospodarce Polski ▪ wskazuje przykłady występowania form polodowcowych w Polsce	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>tablica stratygraficzna, surowce skalne</i> ▪ zna zasadę określania względnego wieku warstwy skalnej ▪ omawia na podstawie schematu układ warstw skalnych w górach fałdowych, zrębowych i wulkanicznych ▪ wykazuje różnice między skałami na podstawie ich cech zewnętrznych ▪ podaje przykłady praktycznego zastosowania skał ▪ wykazuje przydatność badań geologicznych dla gospodarki państwa ▪ porównuje korzystając z map zalewy mórz na obszarze Polski w poszczególnych okresach geologicznych ▪ rozpoznaje na rysunku rośliny z których tworzył się węgiel kamienny	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>platforma prekambryjska, ostańce, ukształtowanie powierzchni, rzeźba, formy terenu</i> ▪ rozpoznaje skały znajdujące się w szkolnym zestawie skał ▪ rozpoznaje na obrazach i rysunkach formy terenu wykształcone przez lądolód oraz lodowce górskie ▪ wykazuje atrakcyjność turystyczną krajobrazu polodowcowego na przykładach w górach ▪ wykazuje na przykładach, że formy terenu, skały mogą być dokumentami przeszłości geologicznej Polski ▪ wykazuje konieczność racjonalnego wykorzystywania skał (w tym surowców mineralnych) w gospodarce ▪ rozpoznaje rodzaje skał występujące we własnym	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>względny i bezwzględny wiek Ziemi</i> ▪ docenia znajomość przeszłości geologicznej do zrozumienia współczesnych procesów geologicznych ▪ wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych rodzajów skał występujących w Polsce ▪ wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych na ukształtowanie terenu i krajobraz regionu ▪ podaje przykłady skał wykorzystywanych jako materiał jubilerski ▪ wykazuje potrzebę znajomości budowy geologicznej kraju ▪ wyjaśnia przyczyny i skutki transgresji morskich ▪ docenia piękno krajobrazu regionów zbudowanych ze skał wapiennych ▪ wskazuje na mapie

		▪ omawia proces tworzenia się pokładów węgla ▪ wskazuje na mapie regiony eksploatacji węgla kamiennego w Polsce ▪ wyjaśnia proces powstawania form rzeźby polodowcowej	regionie ▪ wykazuje związek między występowaniem polodowcowych form terenu a przeszłością geologiczną obszaru	zasięg zlodowaceń w Polsce i podaje ich nazwy ▪ analizuje powstanie i porównuje formy terenu znajdujące się w poszczególnych regionach geograficznych Polski. ▪ rozpoznaje na profilu terenu poszczególne regiony Polski
4. Klimat Polski	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>izoterma, okres wegetacyjny</i> ▪ odczytuje informacje z map klimatycznych Polski: izoterm, opadów atmosferycznych, długości trwania okresu wegetacyjnego	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>czynniki klimatotwórcze, wiatr halny, bryza, masy powietrza atmosferycznego</i> ▪ wykazuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Polski ▪ wymienia i omawia cechy klimatu Polski	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>masy powietrza atmosferycznego, roczne amplitudy temperatury</i> ▪ odczytuje informacje z mapy pogody ▪ wyjaśnia proces powstawania wiatru halnego i bryzy ▪ oblicza temperaturę powietrza w górach po przejściu wiatru halnego ▪ na podstawie map i danych meteorologicznych określa cechy klimatu wybranych regionów Polski	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>klimatyczne pory roku</i> ▪ prognozuje pogodę w Polsce na podstawie mapy pogody ▪ przedstawia znaczenie prognozowania pogody dla życia człowieka i gospodarki ▪ ocenia wpływ klimatu Polski na życie i gospodarkę
5. Zasoby naturalne Polski i własnego regionu	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>lesistość kraju, surowiec mineralny</i>	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>dział wód, degradacja gleby</i>	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>struktura wiekowa drzew, klasy czystości</i>	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>klasa bonitacyjna, żyzność gleby, rekultywacja gleby</i>

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
	▪ wyjaśnia przyczyny zmian lesistości Polski ▪ analizuje i wyciąga wnioski z wykresu obrazującego czystość polskich rzek ▪ wykazuje konieczność racjonalnego korzystania z surowców mineralnych w Polsce ▪ wskazuje na mapie główne regiony geograficzne Polski ▪ uzasadnia konieczność ochrony środowiska przyrodniczego przed zniszczeniem (degradacją)	▪ analizuje wykres dotyczący struktury wiekowej drzew w Polsce ▪ przedstawia rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w swoim regionie ▪ wyjaśnia sposoby powstawania (genezę) wybranych typów jezior w Polsce ▪ wykazuje na przykładach związek między deficytem wód w regionie, jego położeniem, gęstością zaludnienia, rozwojem przemysłu ▪ omawia na podstawie schematu wpływ czynników glebotwórczych na powstawanie gleb ▪ wykazuje konieczność ochrony gleb w Polsce ▪ wskazuje na mapie regiony i miejsca występowania głównych surowców mineralnych w Polsce ▪ przedstawia podział	<i>wód, deficyt wód, nadwyżki wód, czynniki glebotwórcze</i> ▪ analizuje i interpretuje treść map dotyczących lesistości Polski i rozmieszczenia największych kompleksów leśnych w Polsce ▪ oblicza lesistość wybranego regionu ▪ wskazuje na mapie Polski dorzecza, działy wód, zlewiska ▪ potrafi wyznaczyć na mapie dział wód między dorzeczami ▪ wskazuje na mapie Polski bagna, regiony występowania wód artezyjskich ▪ wyjaśnia sposoby powstawania (genezę) jezior w Polsce ▪ analizuje i interpretuje mapę rozmieszczenia gleb w Polsce ▪ wyjaśnia związek między	▪ akceptuje ochronę wybranych kompleksów leśnych w Polsce ▪ dostrzega pozytywne funkcje lasów w życiu człowieka i w gospodarce ▪ uzasadnia związek między występowaniem typów lasów w Polsce a warunkami środowiska przyrodniczego ▪ wyjaśnia wpływ różnych czynników na wielkość zasobów wodnych Polski i własnego regionu ▪ wykazuje praktyczność wiedzy na temat klas czystości wód rzek i jezior Polski ▪ ocenia stopień przydatności i wykorzystania polskich rzek w gospodarce kraju ▪ przedstawia sposoby oszczędzania wód powierzchniowych i podziemnych

		surowców mineralnych pod względem ich wykorzystania w gospodarce ▪ uzasadnia znaczenie ropy naftowej w gospodarce Polski ▪ wykazuje, że środowisko przyrodnicze Polski jest wielką wartością kraju	genezę a występowaniem gleb w Polsce ▪ omawia przydatność rolniczą gleb z zastosowaniem klas bonitacyjnych ▪ wykazuje związki między elementami środowiska przyrodniczego w regionach Polski	▪ wykazuje słuszność i propaguje zasadę oszczędzania wody we własnym domu, w szkole i w Polsce ▪ wyjaśnia zasady przyporządkowania gleby do klasy bonitacyjnej ▪ wykazuje związek między występowaniem surowców mineralnych a przeszłością geologiczną Polski ▪ ocenia zasoby surowców mineralnych w Polsce
--	--	--	--	--

II. LUDNOŚĆ I GOSPODARKA POLSKI

1. Ludność Polski	prawidłowo stosuje terminy: <i>przyrost naturalny, imigracja, emigracja, gęstość zaludnienia, miasto, funkcje miasta, sektor gospodarki narodowej, bezrobocie</i> odczytuje z wykresu wartość przyrostu naturalnego w Polsce od 1946 roku do czasów współczesnych porównuje, korzystając z wykresu średnią długość	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>przyrost rzeczywisty, wyż demograficzny (kompensacyjny), imigracja, struktura biologiczna, struktura zatrudnienia, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> ▪ wyjaśnia różnicę między przyrostem naturalnym a przyrostem rzeczywistym ludności	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>Polonia, struktura wieku, struktura płci, wiek aktywności zawodowej, wiek przedprodukcyjny, wiek produkcyjny, wiek poprodukcyjny</i> ▪ oblicza przyrost naturalny i przyrost rzeczywisty ludności na podstawie podanych danych ▪ oblicza saldo migracji ▪ odczytuje i interpretuje	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>demografia, saldo migracji, prognoza liczby ludności, współczynnik feminizacji, starzenie się społeczeństw, urbanizacja</i> ▪ odczytuje i interpretuje dane dotyczące przyrostu rzeczywistego ludności Polski w okresie po 1946 roku do czasów współczesnych ▪ wykazuje wpływ zmian
--------------------------	--	---	--	--

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
	życia ludności Polski i państw sąsiadujących - wykazuje związek między poziomem rozwoju gospodarczego kraju a przeciętną długością życia jego mieszkańców - dostrzega i akceptuje czynniki wpływające na przedłużenie długości życia ludności Polski - odczytuje z mapy wartość gęstości zaludnienia w Polsce - korzystając z mapy i danych statystycznych przedstawia zróżnicowanie struktury zatrudnienia i wielkość bezrobocia w województwach Polski - odczytuje z wykresu procent ludności mieszkającej w miastach - korzystając z danych statystycznych odczytuje miejsce miasta pod	- wyjaśnia wpływ przyrostu naturalnego i migracji na kształtowanie się liczby ludności Polski - odczytuje cechy i zmiany struktury wieku i płci z wykresu piramidy wieku i płci ludności Polski - wykazuje wpływ czynników przyrodniczych, gospodarczych i historycznych na rozmieszczenie ludności i zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce - korzystając z wykresów przedstawia zmiany zachodzące w strukturze zatrudnienia ludności Polski - dostrzega związek między poziomem i rodzajem wykształcenia a możliwością znalezienia w przyszłości pracy - podaje przykłady miast pełniących różne funkcje	dane dotyczące migracji ludności Polski (do Polski i z Polski) - wykazuje wpływ różnych czynników na kształtowanie się przyrostu naturalnego w Polsce od czasów powojennych do czasów współczesnych - oblicza gęstość zaludnienia - wskazuje na problemy mieszkańców w regionach słabo i gęsto zaludnionych w Polsce - wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w strukturze zatrudnienia ludności Polski - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania wielkości bezrobocia w różnych regionach Polski - dostrzega i rozumie problemy ludności pozostającej bez pracy	politycznych i gospodarczych w Polsce na wielkość i kierunki migracji Polaków - oblicza współczynnik feminizacji ludności - wykazuje wpływ różnych czynników na kształt piramidy płci i wieku ludności - wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania struktury zatrudnienia ludności Polski - wyjaśnia wpływ restrukturyzacji gospodarki na zwiększanie liczby bezrobotnych - podaje przykłady przeciwdziałania bezrobociu przez państwo i organizacje samorządowe - analizuje związki zachodzące między poziomem i rodzajem wykształcenia a możliwością

	względem liczby mieszkańców w Polsce	▪ wskazuje na mapie Polski największe miasta oraz miasta pełniące ważne funkcje ▪ przedstawia korzyści i niedogodności życia w dużych miastach	▪ korzystając z mapy omawia przestrzenne rozmieszczenie miast w Polsce ▪ wyjaśnia przyczyny szybkiego wzrostu liczby ludności po 1946 roku ▪ odczytuje informacje z map tematycznych (gęstości zaludnienia, rozmieszczenia miast, struktury zatrudnienia itp.) ▪ analizuje i porównuje procesy i wskaźniki demograficzne Polski w ujęciu czasowym i przestrzennym ▪ wyjaśnia potrzebę przeprowadzania badań demograficznych (np. spisów powszechnych), będących źródłem wiedzy o ludności ▪ podaje argumenty na to że liczba ludności, jej wykształcenie stanowią potencjał Polski	▪ znalezienia pracy ▪ wyjaśnia związek między rozwojem przemysłu i usług a wzrostem poziomu urbanizacji ▪ wyjaśnia wpływ pełnionych przez miasto funkcji na jego rozwój i znaczenie w kraju ▪ uzasadnia potrzebę zrównoważonego rozwoju miast ▪ wykazuje związek między rozwojem gospodarczym naszego kraju a zmianą wskaźników demograficznych ▪ wykazuje współzależność między strukturą zatrudnienia a procentem ludności mieszkającej w miastach w regionie
2. Rolnictwo -I sektor gospodarki narodowej	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>użytki rolne, użytki zielone, nieużytki, plon, zbiór</i>	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>struktura upraw, chów, hodowla</i> ▪ wykazuje zależności	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>struktura wielkości i własności gospodarstw rolnych</i>	▪ ocenia warunki środowiska przyrodniczego Polski i swojego regionu dla rolniczego użytkowania

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
	▪ przedstawia na wykresie procentowy udział form rolniczego użytkowania ziemi w Polsce ▪ wskazuje na mapie regiony o największych powierzchniach upraw: pszenicy, buraków cukrowych i ziemniaków ▪ wymienia rośliny uprawiane w Polsce i swoim regionie ▪ omawia na podstawie map rozmieszczenie chowu zwierząt w Polsce ▪ odczytuje korzystając z danych statystycznych nazwy województw posiadających największy udział w powierzchni łąk i pastwisk	▪ między formami rolniczego użytkowania ziemi a elementami środowiska przyrodniczego regionów ▪ wyjaśnia przyczyny i podaje przykłady w swoim regionie i w kraju zmian w strukturze użytkowania ziemi ▪ porównuje i wyjaśnia przyczyny rolniczego użytkowania ziemi we własnym województwie i w innych województwach ▪ wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rolniczego użytkowania ziemi w kraju ▪ wykazuje wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozmieszczenie upraw ▪ odróżnia chów zwierząt od hodowli ▪ wyjaśnia znaczenie chowu zwierząt w wyżywieniu ludności	▪ omawia na podstawie map, wykresów, danych statystycznych strukturę wielkości i własności gospodarstw rolnych w Polsce ▪ wskazuje na mapie województwa, które posiadają największy obszar użytków rolnych, gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk ▪ wyjaśnia przyczyny zróżnicowania upraw w Polsce i we własnym regionie ▪ wykazuje wpływ rozwoju przemysłu na rozwój rolnictwa ▪ określa czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju chowu zwierząt gospodarskich ▪ uzasadnia współzależność rozwoju chowu zwierząt i rozwoju przemysłu	▪ wyjaśnia potrzebę racjonalnego użytkowania powierzchni kraju i własnego regionu ▪ wykazuje wpływ żyzności gleb i klimatu na rozmieszczenie upraw ▪ wykazuje znaczenie uprawy roślin w wyżywianiu ludności kraju ▪ wyjaśnia związek między rozwojem rolnictwa a warunkami przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi w Polsce i we własnym regionie ▪ ocenia rolnicze wykorzystanie ziemi w Polsce i we własnym regionie ▪ wykazuje znaczenie rolnictwa w eksporcie Polski

3. Przemysł - II sektor gospodarki narodowej	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>odnawialne i nieodnawialne źródła energii, energetyka, elektrownia cieplna, hydroelektrownia</i> ▪ rozróżnia źródła energii odnawialnej i nieodnawialnej ▪ przedstawia strukturę produkcji energii w Polsce na podstawie danych statystycznych ▪ wskazuje na mapie Polski regiony o największych zasobach energii odnawialnej ▪ uzasadnia potrzebę zastępowania źródeł energii nieodnawialnej energią odnawialną	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>dział przemysłu, gałąź przemysłu, ośrodek przemysłowy, okręg przemysłowy, przemysł wysokich technik</i> ▪ wyjaśnia znaczenie rozwoju energetyki dla gospodarki państwa i życia ludności ▪ wskazuje na mapie Polski regiony o największych zasobach energii nieodnawialnej ▪ ocenia wpływ stosowania różnych źródeł energii na stan środowiska przyrodniczego i zdrowie człowieka ▪ wyjaśnia potrzebę oszczędzania energii elektrycznej ▪ wyjaśnia wpływ rozwoju nauki i techniki na powstawanie nowych gałęzi przemysłu ▪ uzasadnia szybki rozwój wybranych gałęzi przemysłu w Polsce i we własnym regionie	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>struktura produkcji energii elektrycznej, elektrownia szczytowo-pompowa</i> ▪ przedstawia argumenty za lub przeciw budowie elektrowni jądrowych w Polsce ▪ wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych elektrowni ciepłych i hydroelektrowni ▪ wyjaśnia związek między warunkami środowiska przyrodniczego a występowaniem źródeł energii odnawialnej ▪ ocenia wpływ rozwoju energetyki odnawialnej na stan środowiska przyrodniczego kraju i własnego regionu ▪ omawia na podstawie mapy gospodarczej Polski położenie okręgów i ośrodków przemysłowych w Polsce ▪ wyjaśnia przyczyny	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>struktura przemysłu, restrukturyzacja, prywatyzacja</i> ▪ przewiduje i ocenia zmiany w środowisku przyrodniczym związane z eksploatacją surowców energetycznych ▪ wykazuje związek występowania surowców energetycznych z budową geologiczną ▪ uzasadnia wykorzystanie źródeł energii w Polsce i w swoim regionie ▪ omawia na podstawie map i wykresów rozmieszczenie głównych gałęzi przemysłu w Polsce: przemysłu hutniczego, elektromaszynowego, chemicznego, spożywczego ▪ wykazuje wpływ najszybciej rozwijających się gałęzi przemysłu na stan środowiska przyrodniczego ▪ ocenia znaczenie
---	---	--	--	--

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
		▪ wyjaśnia wpływ przemysłu na rozwój gospodarki kraju	rozwoju przemysłu wysokich technik ▪ wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski i własnego regionu ▪ dostrzega i wyjaśnia przyczyny różnic w rozwoju przemysłu Polski i krajów Europy Zachodniej	przemysłu wysokich technik dla środowiska przyrodniczego i gospodarki ▪ wykorzystując różne źródła informacji (np. prasę, radio i telewizję) omawia zmiany w strukturze przemysłu w Polsce i we własnym regionie
4. Usługi - III sektor gospodarki narodowej	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>usługi, transport, łączność</i> ▪ korzystając ze schematu omawia podział usług ▪ omawia wpływ usług na rozwój gospodarczy i kulturalny kraju i własnego regionu ▪ odczytuje z rocznika statystycznego wielkości określające gęstość sieci kolejowej i drogowej w Polsce ▪ wskazuje na mapie obszary w Polsce o najmniejszej i największej	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>usługi finansowe, usługi turystyczne, gęstość sieci transportowej</i> ▪ prezentuje wybraną metodą i techniką wybrany region turystyczny Polski ▪ wyjaśnia przyczyny szybkiego rozwoju usług w kraju i regionie ▪ korzystając z map turystycznych charakteryzuje wybrane regiony turystyczne Polski ▪ podaje przykłady wpływu turystyki na	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>walory turystyczne, walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju turystyki</i> ▪ wymienia nowe rodzaje usług i nowe zawody, które pojawiły się na rynku pracy w ostatnich latach ▪ opisuje walory turystyczne Polski na podstawie map tematycznych ▪ wskazuje na mapie główne regiony turystyczne kraju ▪ omawia rozmieszczenie	▪ prawidłowo stosuje termin <i>agroturystyka</i> ▪ ocenia wpływ usług na rozwój osadnictwa i rozwój gospodarczy kraju i własnego regionu ▪ wykazuje wpływ środowiska przyrodniczego i kulturowego na rozwój różnych rodzajów turystyki w Polsce ▪ prezentuje walory turystyczne: przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wybranych regionów Polski ▪ wykazuje atrakcyjność turystyczną regionów

	gęstości sieci transportowej ▪ podaje przykłady wpływu transportu na rozwój osadnictwa i gospodarki kraju oraz stan środowiska przyrodniczego	zamożność obywateli i rozwój gospodarczy kraju i regionu ▪ wskazuje na mapie porty morskie i śródlądowe, kanały oraz porty lotnicze ▪ uzasadnia wpływ gęstości sieci kolejowej i drogowej na rozwój społeczny i gospodarczy kraju ▪ porównuje gęstość sieci kolejowej i drogowej w Polsce z innymi krajami Europy	sieci kolejowej i drogowej swojego regionu na podstawie map tematycznych ▪ opisuje warunki rozwoju transportu wodnego, śródlądowego i morskiego na podstawie map tematycznych ▪ podaje przykłady towarów przesyłanych różnymi rodzajami transportu	Polski ▪ wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości sieci transportowej w kraju ▪ docenia rolę rozwoju nowoczesnego transportu i łączności dla rozwoju gospodarki kraju
5. Ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce	▪ prawidłowo stosuje termin <i>park narodowy</i> ▪ odczytuje z map nazwy obiektów chronionych w Polsce i we własnym regionie ▪ wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat wybranych obiektów chronionych w Polsce i we własnym regionie ▪ potrafi zachować się w obiektach chronionej przyrody oraz w obiektach kultury	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>park krajobrazowy, rezerwat przyrody pomnik przyrody</i> ▪ wyjaśnia przyczyny objęcia ochroną wybranych obiektów przyrodniczych i kulturowych w Polsce i we własnym regionie ▪ czyta i analizuje mapy dotyczące zanieczyszczenia i przekształcenia środowiska przyrodniczego Polski	▪ przedstawia przyczyny przekształcania i zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego Polski ▪ wykazuje związek między przeszłością historyczną a istnieniem wybranych obiektów kulturowych w Polsce i we własnym regionie	▪ wymienia przykłady osiągnięć wybitnych Polaków ▪ potrafi wyszukać w różnych źródłach informacje o ważnych obiektach przyrodniczych i kulturowych znajdujących się w odwiedzanym regionie ▪ rozpoznaje na fotografiach obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Przyrody i Kultury UNESCO

Dział programu/
treści nauczania

dopuszczający
Uczeń:

Wymagania szczegółowe na oceny szkolne

dobry

Uczeń:

bardzo dobry

Uczeń:

dostateczny

Uczeń:

III. REGIONY GEOGRAFICZNE POLSKI

1. Region w którym mieszkam - własny region	prawidłowo stosuje terminy: <i>region, środowisko przyrodnicze</i> wskazuje swój region na mapie wykazuje zainteresowanie swoim regionem, miejscem w którym się urodził i w którym żyje odczytuje dane statystyczne dotyczące wielkości powierzchni i liczby ludności w swoim regionie	wykazuje dominanty swego regionu na tle środowiska przyrodniczego Polski przedstawia położenie swego regionu (województwo, powiat, gmina, region Europy)	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>dominanta, ojczyzna, krajobraz</i> ▪ prawidłowo oznacza swój region na mapie konturowej Polski ▪ wykazuje współzależność między elementami środowiska przyrodniczego w swoim regionie	▪ przedstawia korzystając ze schematu kryteria wyróżniania regionu ▪ wyjaśnia termin <i>patriotyzm lokalny</i>
2. Niziny Polski	prawidłowo stosuje terminy: <i>brzeg klifowy, brzeg niski, wydma, mierzeja</i> wskazuje na mapie regiony geograficzne wchodzące w skład pobraża, pojezierzy, nizin środkowopolskich identyfikuje na podstawie fotografii krajobraz pojezierzy	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>zalew, delta, krajobraz młodoglacjalny, krajobraz staroglacjalny</i> ▪ wyjaśnia przyczyny powstawania brzegu wysokiego i brzegu niskiego ▪ wyjaśnia związek między wydarzeniami geologicznymi (epoka lodowcowa), a rzeźbą pojezierzy i nizin	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>osady polodowcowe, morena czołowa, morena denną, sandry, pradolina</i> ▪ wyjaśnia przyczyny zróżnicowania krajobrazu pasa pobraża ▪ wyjaśnia występowanie procesów krasowienia na Polesiu Lubelskim ▪ na podstawie map	prawidłowo stosuje terminy: <i>puszcza, wody artezyjskie, funkcja stołeczna miasta, procesy krasowe</i> podaje propozycje zagospodarowania naszego wybrzeża propaguje walory regionu uznanego jako „zielone płuca Polski” docenia znaczenie nizin

	▪ odróżnia w terenie i na fotografii krajobraz staroglacjalny i młodoglacjalny ▪ uzasadnia konieczność ochrony jezior	▪ wyjaśnia znaczenie nizin w gospodarce państwa ▪ wyjaśnia znaczenie występowania wód artezyjskich w Kotlinie Warszawskiej ▪ uzasadnia konieczność ochrony brzegów morskich ▪ omawia położenie Warszawy oraz jej funkcję stołeczną	tematycznych omawia środowisko przyrodnicze i warunki rozwoju gospodarki w pasie nizin ▪ wykazuje zależność między warunkami tworzenia się delty a żyznością gleb ▪ przedstawia propozycje zagospodarowania pojezierzy i nizin środkowopolskich	w rozwoju rolnictwa i komunikacji w Polsce ▪ przedstawia przyczyny utworzenia w pasie po-brzeża parków narodowych: Słowińskiego i Wolińskiego ▪ wskazuje na mapie kompleksy leśne i parki narodowe w pasie nizin ▪ ocenia przydatność rolniczą gleb w poszczególnych regionach nizin
3. Wyżyny Polski	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>kopalnia głębinowa, zagłębie</i> ▪ wskazuje na mapie regiony geograficzne wchodzące w skład pasa wyżyn ▪ rozpoznaje na schematach i fotografii formy krasowe występujące na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej ▪ wskazuje na mapie główne miasta regionów ▪ wskazuje na mapie miejsca wydobywania surowców mineralnych w pasie wyżyn	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>ostańce, gołoborza, pokrywa lessowa, czarnoziem</i> ▪ wyjaśnia przyczyny zróżnicowania krajobrazu w pasie wyżyn ▪ wyjaśnia wpływ uprzemysłowienia na środowisko przyrodnicze regionu ▪ omawia przyczyny i skutki deficytu wód w regionie ▪ wymienia dominanty przyrodnicze regionów wyżyn ▪ wymienia walory turystyczne regionów	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>halda, deficyt wód, formy krasowe, wierzysko</i> ▪ na podstawie map tematycznych omawia środowisko przyrodnicze i warunki rozwoju gospodarki w pasie wyżyn ▪ wyjaśnia związek między rodzajem skał a glebą (wapienie-rędziny, less-czarnoziemy) ▪ omawia główne funkcje miast położonych w pasie wyżyn ▪ wymienia dominanty gospodarcze regionów	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>wyrobisko, wapienie jurajskie, gips, jar, wąwóz</i> ▪ na podstawie map tematycznych omawia środowisko przyrodnicze i warunki rozwoju gospodarki w regionie ▪ wykazuje podobieństwa i różnice warunków rozwoju rolnictwa na Wyżynie Sandomierskiej i Wyżynie Lubelskiej ▪ wyjaśnia przyczyny zróżnicowania krajobrazu Niecki Nidziańskiej, Wyżyny Kielecko-

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
	▪ przedstawia problemy związane z zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego na Wyżynie Śląskiej	styczne regionów leżących w pasie wyżyn	wyżyn ▪ uzasadnia konieczność ochrony przyrody w Ojcowskim Parku Narodowym	-Sandomierskiej i Wyżyny Lubelskiej ▪ proponuje trasę wycieczki na „szlaku orlich gniazd” ▪ docenia znaczenie Staropolskiego Okręgu Przemysłowego dla rozwoju gospodarczego regionu ▪ przedstawia Majdanek jako symbol męczeństwa i ofiar II wojny światowej
4. Kotliny Podkarpackie	▪ wskazuje na mapie regiony geograficzne wchodzące w skład kotlin podkarpackich ▪ ukazuje znaczenie Oświęcimia dla Polaków i społeczności międzynarodowej	▪ wskazuje na mapie miejsca występowania ropy naftowej, gazu ziemnego, siarki w regionie ▪ wyjaśnia znaczenie regionu w przemyśle kraju ▪ wyjaśnia rolę Krakowa dla kultury i gospodarki kraju ▪ wymienia główne zabytki Krakowa	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>zapadlisko tektoniczne, kotlina</i> ▪ na podstawie map tematycznych omawia środowisko przyrodnicze i warunki rozwoju gospodarki w regionie	▪ przedstawia znaczenie dla światowego dziedzictwa kultury zabytków Krakowa i Wieliczki ▪ wskazuje warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa w kotlinach podkarpackich
5. Polskie góry	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>faldowanie hercyńskie, faldowanie alpejskie</i>	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>góry zrębowe, góry faldowe</i> ▪ wskazuje na mapie	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>turnie, grań, piargi, cyrk lodowcowy</i> ▪ wskazuje na mapie	▪ wskazuje na mapie miejsca występowania surowców mineralnych w Sudetach i Karpatach

	▪ wskazuje na mapie Karpaty i Sudety, Rysy i Śnieżkę ▪ omawia położenie Karpat i Sudetów na mapie Europy ▪ wykorzystując dostępne źródła informacji wykonuje folder promujący Sudety lub Karpaty jako region turystyczny ▪ uzasadnia potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego Sudetów i Karpat	pasma górskie Sudetów i Karpat oraz kotliny śródgórskie ▪ wyjaśnia powstawanie i skutki wiatru halnego ▪ proponuje trasę wycieczki w Sudety lub w Karpaty z wykorzystaniem map tematycznych. ▪ wie czego dotyczą nazwy ważnych obiektów turystycznych: np Dolina Kościeliska, Giewont, Gubałówka, Morskie Oko, Szklarka	większe miasta Sudetów i Karpat oraz znane ośrodki uzdrowiskowe położone w górach ▪ wyjaśnia pochodzenie współczesnej rzeźby Sudetów i Karpat ▪ wyjaśnia określenie „Czarny Trójkąt Europy” ▪ wykazuje różnice w środowisku przyrodniczym między poszczególnymi regionami Karpat	▪ wskazuje na mapie parki narodowe w Karpatach i Sudetach ▪ analizuje mapę podziału Karpat i Sudetów przyjmując jako kryterium budowę geologiczną ▪ wyjaśnia wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na rzeźbę Karpat i Sudetów ▪ zna osiągnięcia Ignacego Łukasiewicza
6. Morze Bałtyckie	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>głębia, cieśnina, zatoka, zalew, mierzeja, morze śródlądowe</i> ▪ korzystając z mapy omawia położenie Bałtyku, lokalizuje cieśniny, zatoki, zalewy, mierzeje, wyspy na Bałtyku ▪ na podstawie mapy wymienia cechy środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego	▪ prawidłowo stosuje termin <i>zasolenie morza</i> ▪ podaje przyczyny małego zasolenia, niskiej temperatury wód i niewielkich pływów morskich na Morzu Bałtyckim ▪ wyjaśnia związki między środowiskiem przyrodniczym Bałtyku a jego gospodarczym wykorzystaniem	▪ wymienia przyczyny zanieczyszczenia Bałtyku ▪ wykazuje na konieczność współpracy państw bałtyckich w celu ochrony środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>pływy morskie, okres zlodzenia, konwencja międzynarodowa</i> ▪ wskazuje na mapie porty morskie w Polsce oraz znane nadmorskie miejscowości turystyczne ▪ wskazuje na mapie szlaki komunikacji promowej

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
7. Walory turystyczne wybranego regionu geograficznego - Kotlina Warszawska	▪ korzystając z map w atlasie omawia położenie Warszawy i Puszczy Kampinoskiej w Polsce i na Nizinie Mazowieckiej	▪ rozpoznaje na obrazach wybrane obiekty turystyczne Warszawy ▪ przedstawia rolę Warszawy jako stolicy ▪ zbiera, porządkuje i opracowuje informacje o walorach wybranego regionu turystycznego Polski	▪ wyjaśnia znaczenie wybranych obiektów turystycznych w poznawaniu historii naszego kraju ▪ wskazuje na planie dzielnice Warszawy oraz wybrane obiekty turystyczne	▪ omawia walory turystyczne Warszawy i Puszczy Kampinoskiej
8. Podróż wzdłuż wybranej trasy po Pojezierzu Olsztyńskim	▪ odczytuje informacje z map regionu w różnych skalach ▪ wykorzystuje do opracowania trasy wycieczki mapy zawarte w podręczniku, fotografie, rysunki ▪ docenia piękno obserwowanego krajobrazu	▪ prawidłowo stosuje termin <i>krajobraz młodoglacjalny</i> ▪ wyjaśnia genezę zaobserwowanych podczas wycieczki form terenu ▪ analizuje i wykonuje rysunek ułożenia materiału skalnego w pagórku morenowym ▪ dokumentuje obserwowane obiekty na trasie	▪ prawidłowo stosuje terminy: <i>morena denną i czołową, ciągi morenowe</i> ▪ odczytuje informacje z mapy historycznej Warmii ▪ zna procedury przygotowania się do zajęć w terenie ▪ rozpoznaje w terenie formy rzeźby młodoglacjalnej	▪ prawidłowo stosuje termin <i>środowisko kulturowe</i> ▪ obserwuje i rozpoznaje formy gospodarowania w regionie ▪ opisuje miejsca będące świadectwem przeszłości historycznej regionu ▪ rysuje szkic trasy

IV. SASIEDZI POLSKI

1. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego państw	poprawnie posługuje się terminami: <i>położenie geograficzne, środowisko przyrodnicze</i>	poprawnie posługuje się terminami: <i>gęstość zaludnienia, przyrost naturalny</i>	porównuje na podstawie map położenie geograficzne państw sąsiadujących z Polską	korzystając z map określa podobieństwa i różnice w środowisku przyrodniczym Polski i
--	---	---	---	--

sąsiadujących z Polską	▪ korzystając z map omawia położenie geograficzne państw sąsiadujących z Polską	▪ omawia zmiany granic Polski po roku 1990 ▪ przedstawia argumenty świadczące o potrzebie poznania państw sąsiadujących z Polską ▪ wykazuje na przykładach korzyści płynące ze współpracy Polski z krajami sąsiadującymi	▪ wyjaśnia na przykładach wpływ przynależności państw do Unii Europejskiej i Wspólnoty Niepodległych Państw na ich gospodarkę	▪ państw sąsiadujących ▪ uzasadnia konieczność współpracy państw sąsiadujących ze sobą, na przykładzie Polski i jej sąsiadów
2. Niemcy	▪ określa na podstawie mapy położenie geograficzne Niemiec ▪ porównuje na podstawie tabel i wykresów PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Niemczech i innych krajach sąsiadujących z Polską ▪ porównuje udział grup wiekowych ludności w Polsce i krajach sąsiadujących ▪ wie j jakie warunki należy spełnić, aby przekroczyć granicę Niemiec	▪ poprawnie posługuje się terminami: <i>produkt krajowy brutto, okręg przemysłowy</i> ▪ wykazuje przyczyny powstania okręgów przemysłowych Niemiec ▪ podaje argumenty świadczące o wysokiej pozycji gospodarczej Niemiec w Europie ▪ potrafi w rozmowie z kolegą z Niemiec wykazać się podstawowymi wiadomościami dotyczącymi jego kraju ▪ wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne w Niemczech (np. rzeki, regiony geograficzne, miasta)	▪ poprawnie posługuje się terminami: <i>saldo bilansu handlowego, euroregion</i> ▪ wykazuje wpływ środowiska przyrodniczego na rozwój gospodarczy Niemiec ▪ charakteryzuje w oparciu o mapy tematyczne środowisko przyrodnicze Niemiec ▪ porównuje na podstawie tabel i wykresów saldo bilansu handlowego Niemiec i innych krajach sąsiadujących z Polską	▪ wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarki Niemiec ▪ uzasadnia konieczność porozumienia i współpracy Polski z Niemcami ▪ przedstawia przykłady współpracy Polski z Niemcami w różnych obszarach ▪ uzasadnia znaczenie PKB/mieszkańca jako wskaźnika poziomu życia ludności ▪ określa główne cele euroregionu w którym uczeń mieszka (dotyczy uczniów mieszkających w euroregionie)

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
3. Czechy i Słowacja	- poprawnie posługuje się terminem <i>państwo śródlądowe</i> - wskazuje na mapie Europy Czechy i Słowację oraz główne krainy geograficzne, rzeki i miasta tych państw - odczytuje i porównuje wielkość produkcji energii elektrycznej na mieszkańca w Czechach na tle innych krajów Europy	- odczytuje informacje z map tematycznych Czech i Słowacji - porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i krajach sąsiadujących - wykazuje zależność między środowiskiem a rozwojem turystyki w Czechach i na Słowacji - wykazuje atrakcyjność turystyczną Czech i Słowacji	- poprawnie posługuje się terminami: <i>atrakcyjność turystyczna, współpraca przygraniczna</i> - korzystając z map określa główne cechy środowiska geograficznego Czech i Słowacji - porównuje i określa przyczyny różnic między kierunkami rozwoju gospodarczego Czech i Słowacji	- przedstawia korzyści wynikające z różnych form współpracy przygranicznej Polski, Czech i Słowacji - uzasadnia wpływ członkostwa w Unii Europejskiej na rozwój gospodarczy Czech i Słowacji - określa główne cele euroregionu w którym uczeń mieszka (dotyczy uczniów mieszkających w euroregionie)
4. Ukraina	- określa na podstawie mapy położenie geograficzne Ukrainy - odczytuje informacje z map tematycznych Ukrainy - potrafi w rozmowie z kolegą z Ukrainy wykazać się podstawowymi wiadomościami dotyczącymi jego kraju	- porównuje przyrost naturalny na Ukrainie z innymi krajami Europy Środkowowschodniej - wykazuje związki między warunkami środowiska przyrodniczego a sposobami gospodarowania na Ukrainie - wskazuje na mapie najważniejsze miasta Ukrainy	- poprawnie posługuje się terminami: <i>przemiany gospodarcze, restrukturyzacja gospodarki, reformy gospodarcze</i> - odczytuje i porównuje pozycję Ukrainy i innych sąsiadów Polski w rozwoju transportu drogowego - wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne na Ukrainie	- przedstawia współczesne przemiany gospodarcze na Ukrainie i wyjaśnia ich wpływ na warunki życia ludności - wykazuje zrozumienie dla przemian politycznych, gospodarczych społecznych dokonujących się na Ukrainie - określa główne cele euroregionu w którym uczeń mieszka (dotyczy

			(np. rzeki, regiony geograficzne, miasta)	uczniów mieszkających w euroregionie)
5. Białoruś i Litwa	▪ korzystając z mapy charakteryzuje położenie geograficzne Litwy i Białorusi ▪ wskazuje na mapie najważniejsze miasta Litwy i Białorusi ▪ uzasadnia konieczność prowadzenia dobrych stosunków między Polską a Litwą i Białorusią	▪ przedstawia korzyści wynikające dla Litwy z przynależności kraju do Unii Europejskiej ▪ przedstawia znaczenie transportu w gospodarce Białorusi ▪ porównuje przyczyny trudnej sytuacji gospodarczo-społecznej Litwy i Białorusi ▪ wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne na Litwie i Białorusi (np. rzeki, regiony geograficzne, miasta)	▪ korzystając z map charakteryzuje środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi ▪ wyjaśnia związki między warunkami środowiska przyrodniczego a sposobami gospodarowania na Litwie i Białorusi	▪ wykazuje związki Polski z Litwą w czasach historycznych i współcześnie ▪ określa na jakiej podstawie można przekroczyć granicę polsko-litewską i granicę polsko-białoruską ▪ określa główne cele euroregionu w którym uczeń mieszka (dotyczy uczniów mieszkających w euroregionie)
6. Rosja	▪ poprawnie posługuje się terminami: <i>obwód (jednostka podziału terytorialnego Rosji)</i>, <i>kolej transsyberyjska</i>, <i>okręg przemysłowy tolerancja</i> ▪ odczytuje informacje z map tematycznych Rosji ▪ rozumie konieczność porozumienia i tolerancji między różnymi narodo-	▪ wykazuje wpływ kolei transsyberyjskiej na zagospodarowanie Syberii ▪ wykazuje związek między występowaniem surowców mineralnych a powstaniem okręgów przemysłowych w Rosji ▪ wykazuje wpływ przemian polityczno-gospodarczych w Rosji na	▪ poprawnie posługuje się terminem <i>gospodarka ekstensywna</i> ▪ charakteryzuje na podstawie map środowisko przyrodnicze regionów geograficznych Rosji ▪ wykazuje związek między powierzchnią użytków rolnych przypadającą na jednego mieszkańca	▪ wykazuje na przykładach współzależność między elementami środowiska przyrodniczego Rosji (w tym Obwodu Kaliningradzkiego) ▪ czyta i interpretuje tabele i wykresy dotyczące sytuacji społeczno-gospodarczej Rosji (wydobycie surowców

Dział programu/ treści nauczania	Wymagania szczegółowe na oceny szkolne			
	dopuszczający Uczeń:	dostateczny Uczeń:	dobry Uczeń:	bardzo dobry Uczeń:
	- wościami zamieszkującymi Rosję - wykazuje na przykładach współzależność między środowiskiem przyrodniczym a sposobami gospodarowania w Rosji (w tym Obwodu Kaliningradzkiego)	- warunki życia ludności - wskazuje na mapie najważniejsze obiekty geograficzne Rosji (np. rzeki, regiony geograficzne, miasta) - potrafi wykazać się podstawową wiedzą dotyczącą środowiska przyrodniczego, gospodarki oraz problemów demograficznych Rosji	- a gospodarką ekstensywną w rolnictwie Rosji - dostrzega konieczność współpracy Polski z Rosją	- mineralnych, produkcja wyrobów przemysłowych, długość życia, plony pszenicy itd.) - określa główne cele euroregionu w którym uczeń mieszka (dotyczy uczniów mieszkających w euroregionie)
7. Ludność i gospodarka Polski na tle państw sąsiadujących	- zbiera porządkuje i opracowuje materiały o kraju będącym najbliższym sąsiadem regionu, w którym uczeń mieszka - dostrzega korzyści dla Polski płynące z jej położenia geograficznego wśród państw należących do Unii Europejskiej i Wspólnoty Niepodległych Państw	- odczytuje i porównuje wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski i jej sąsiadów - wykazuje na przykładach związki między środowiskiem przyrodniczym a sposobami gospodarowania w państwach sąsiadujących z Polską - wykazuje związki między rozwojem gospodarczym a warunkami życia ludności w państwach sąsiadujących z Polską	- korzysta z różnych źródeł informacji (map, tabel, wykresów, tekstów źródłowych) omawiając i porównując ludność i gospodarkę krajów sąsiadujących z Polską - wykazuje na wybranych przykładach współzależność między wybranymi wskaźnikami społeczno-gospodarczymi a rozwojem gospodarczym państw sąsiadujących z Polską	- potrafi interpretować i przetwarzać informacje napływające z różnych źródeł dotyczące państw sąsiadujących z Polską - uzasadnia konieczność utrzymywania dobrych stosunków z państwami sąsiadującymi z Polską - dostrzega i wyjaśnia przyczyny zróżnicowanego poziomu życia ludności w Polsce w porównaniu z państwami sąsiadującymi